

ویژه هنر و جهانی شدن

نگاهی گذرا به فعالیت های مرکز مطالعات و تحقیقات هنری

از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۳

علی شیدفر - هادی هجرتی

رشد و شکوفایی هنر اصیل ایرانی اسلامی، حمایت از خلاقیت و نوآوری در عرصه های هنری و تأکید بر مقوله تحقیق و پژوهش مهم ترین اهداف تأسیس مرکز مطالعات و تحقیقات هنری در سال ۱۳۶۸ بود.

این مرکز در نخستین سال تأسیس با آغاز فعالیت و برنامه ریزی در عرصه های مختلف هنری، تداوم انتشار «فصلنامه هنر» را نیز بر عهده گرفت. فصلنامه هنر که از سال ۱۳۶۱ و پیش از تأسیس مرکز مطالعات و تحقیقات هنری، توسط معاونت امور هنری منتشر می شد تا زمستان سال ۱۳۷۶ یعنی در طول ۱۵ سال ۳۳ شماره و به طور میانگین در هر دو فصل یک شماره آن انتشار یافت اما از زمستان ۱۳۷۶ تا زمستان ۱۳۸۳ یعنی دوره جدید فعالیت های مرکز - در مجموع ۲۸ شماره به طور مرتب در موعد مقرر و به صورت فصلی در اختیار جامعه هنری قرار گرفت.

مرکز مطالعات و تحقیقات هنری در سال ۱۳۷۶ با بازنگری در سیاست ها و برنامه ها دوره جدید فعالیت خود را آغاز کرد. در این دوره توسعه هنر معنوی و ارتقاء معرفت زیبایی شناسی به عنوان محور اصلی برنامه های مرکز اعلام شد و سیاست گذاری ها یا درونمایه اصلی طرح ها با تأکید بر این مهم تدوین گردید.

رویکرد معنوی به مقوله هنر، درک ضرورت ها و نیازهای جامعه همگام با تحولات فرهنگی و هنری، ایجاد زمینه های لازم برای جلب همکاری هنرمندان و هنر پژوهان و تحقق اهداف توسعه هنر در قالب فعالیت های پژوهشی، انتشاراتی، برگزاری دوره های فشرده آموزشی و به ویژه برگزاری همایش های پژوهشی از جمله فعالیت هایی است که کارنامه در خور تأملی را

مطالعات کاربردی هنر

فصلنامه هنر شماره شصت و دو

برای مرکز مطالعات و تحقیقات هنری رقم زده است. نگاهی گذرا به دستاوردها و نتایج فعالیت‌های انجام شده طی سال‌های اخیر نشانگر رشد کیفی و گسترش کمی فعالیت‌ها و برنامه ریزی‌های مرکز است که در این مختصر به برخی از آنها فهرست‌وار اشاره خواهد شد.

۱. فعالیت‌های پژوهشی

فعالیت‌های پژوهشی در عرصه‌های مختلف هنری، ارزیابی برنامه‌های جشنواره‌ها، بررسی دیدگاه هنرمندان، مردم و صاحب نظران در باره برگزاری جشنواره‌های تئاتر و موسیقی از جمله فعالیت‌های مرکز مطالعات و تحقیقات هنری است که به مناسبت‌های مختلف تهیه، تنظیم و تدوین شده و در اختیار مسئولان قرار گرفته است.

بررسی نظرات و دیدگاه‌های مردم و هنرمندان در باره نشریات مرکز، بررسی و معرفی نهادها و سازمان‌های اداری هنر در ایران، بررسی نظرات هنرمندان موسیقی و تئاتر در باره جایگاه و نقش جشنواره‌های موسیقی و تئاتر، نظر خواهی از هنرمندان و مخاطبان شرکت کننده در شانزدهمین جشنواره سراسری تئاتر فجر، نظر خواهی از هنرمندان و مخاطبان شرکت کننده در سیزدهمین جشنواره موسیقی فجر، معرفی، ارزیابی و بررسی واحدهای پژوهشی هنر در زمینه هنرهای تجسمی، بررسی و تحلیل فعالیت‌ها، برنامه‌ها و چگونگی برگزاری جشنواره‌های هنری، عنوان برخی فعالیت‌های پژوهشی این مرکز به‌شمار می‌آید.

انتشارات

انتشار ده‌ها نشریه در دو بخش ادواری و غیر ادواری از دیگر فعالیت‌های مرکز مطالعات و تحقیقات هنری است که از جایگاه متمایزی در میان هنرمندان، پژوهشگران و دانشجویان برخوردار است. «فصلنامه هنر»، «زیباشناخت»، «زیبایی‌شناسی کاربردی» و «صبا» عنوان نشریات ادواری است که جز توقف نشریه «صبا» انتشار بقیه آنها ادامه دارد.

فصلنامه هنر نشریه نظری تحلیلی مرکز است که در حوزه‌های ادبیات، موسیقی، تئاتر، هنرهای تجسمی، سینما و مطالعات کاربردی هنر منتشر می‌شود. تاکنون ۶۲ شماره از نشریه فصلنامه هنر انتشار یافته و از نیمه دوم سال ۱۳۷۷ از طریق شبکه اینترنت در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است. فصلنامه هنر از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۳ هر سال یک ویژه‌نامه منتشر کرده است.

«زیباشناخت» عنوان نشریه دیگر مرکز مطالعات و تحقیقات هنری است که از زمستان ۱۳۷۸ به صورت نیم سالانه انتشار خود را آغاز کرده است. ارائه مطالعات نظری و فلسفی هنر از طریق ترجمه متون مهم و کلیدی، سامان بخشیدن به پژوهش‌های مربوط به فلسفه هنر و زیبایی‌شناسی اهدافی است که این نشریه دنبال می‌کند. از نشریه زیباشناخت تاکنون ۱۱ شماره منتشر شده و گزیده مقالات آن نیز بر روی سایت اینترنتی مرکز قابل رویت است.

مطالعات کاربردی هنر

«زیبایی‌شناسی کاربردی» نشریه دیگر مرکز که ۱۰ شماره آن انتشار یافت می‌کوشید مباحث زیبایی‌شناسی را در قالب مطالبی موجز و قابل فهم برای همه بازگو کند. این نشریه همچنان که از نامش پیداست به جنبه کاربردی زیبایی‌شناسی تأکید داشت.

«صبا» عنوان یکی دیگر از نشریات ادواری مرکز است که به منظور معرفی جلوه‌ها و جاذبه‌های هنری ایرانی به زبان انگلیسی انتشار یافته است. از این نشریه تا کنون فقط یک شماره منتشر شده و دومین شماره آن به دلیل عدم پشتیبانی مالی در مرحله چاپ متوقف گردیده است. مرکز مطالعات و تحقیقات هنری گذشته از انتشار نشریات ادواری چندین نشریه غیر ادواری نیز منتشر کرده است؛ مجموعه مقالات گردهم‌آیی پژوهشی مدیریت و هنر، مجموعه مقالات سخنرانی‌های پژوهشی سازمان اداری و هنر، مجموعه مقالات گردهم‌آیی پژوهشی اقتصاد و توسعه هنر، مجموعه مقالات گردهم‌آیی پژوهشی زیبایی‌شناسی کاربردی، کتاب آبی دریا به مناسبت سال حضرت علی (ع)، هنر به زبان ساده، زیبایی‌شناسی به زبان ساده، نمایه مطالب ۵۰ شماره فصلنامه هنر، بیت عتیق، جنگ شعاع، شامل تعزیه نامه‌های کتابخانه ملک (جلد اول)، نشریه ویژه گردهم‌آیی مدیریت و هنر در ۳ جلد، نشریه همایش هنر و زندگی، کتابنامه ویژه همایش هنر و زندگی، نشریه دانشجویی ویژه همایش هنر و جهانی شدن در ۶ شماره، کتابنامه ویژه همایش هنر و جهانی شدن، نشریه ویژه همایش هنر و جهانی شدن، خبرنامه همایش هنر و جهانی شدن در ۸ شماره، ترجمه و تلخیص دایره‌المعارف زیبایی‌شناسی آکسفورد چاپ ۱۹۹۸ و نشریه «بازتاب» ویژه انعکاس رسانه‌ای همایش هنر و جهانی شدن، عنوان این نشریات است که منتشر و در دسترس علاقه‌مندان قرار گرفته است.

همایش پژوهشی

همایش‌های گوناگون پژوهشی از دیگر فعالیت‌های مرکز مطالعات و تحقیقات هنری است که از سال ۱۳۷۷ تا کنون هر سال پیوسته برگزار شده است. این همایش‌ها که به هنگام برگزاری از سوی علاقه‌مندان و به‌ویژه دانشجویان و هنرپژوهان مورد استقبال قرار گرفته است به این شرح است:

- برگزاری گردهم‌آیی پژوهشی مدیریت و هنر در سال ۱۳۷۷
- برگزاری سلسله سخنرانی‌های پژوهشی، «سازمان اداری و هنر» در سال ۱۳۷۸
- برگزاری گردهم‌آیی پژوهشی «اقتصاد و توسعه هنر» در سال ۱۳۷۹
- برگزاری سلسله سخنرانی‌های پژوهشی زیبایی‌شناسی کاربردی در سال ۱۳۸۰
- برگزاری گردهم‌آیی پژوهشی «زیبایی‌شناسی کاربردی» در سال ۱۳۸۰
- برگزاری سلسله سخنرانی‌های پژوهشی «توسعه هنر و نقش دولتها» در سال ۱۳۸۱
- برگزاری گردهم‌آیی «هنر و زندگی» در سال ۱۳۸۲
- برگزاری همایش بین‌المللی هنر و جهانی شدن در سال ۱۳۸۳

سایر فعالیت‌ها

مرکز مطالعات و تحقیقات هنری گذشته از برگزاری ۸ همایش در ۷ سال، انتشار ده‌ها نشریه پژوهشی و فعالیت‌های گوناگون تحقیقاتی از آغاز تاسیس در زمینه اطلاع‌رسانی و آموزش‌های هنری نیز فعال بوده است. برگزاری دوره‌های آموزشی زیبایی‌شناسی و هنر، برگزاری دوره‌های آموزشی هنرپژوهان جوان، طراحی و ساخت یادمان‌های هنری با مفاهیم قرآنی و هنر معنوی،

برگزاری جلسه نقد و بررسی تصحیح دیوان حافظ در اسفند ماه سال ۱۳۷۸، راه اندازی سایت، ایجاد بانک اطلاعات هنری، فعالیت‌های اطلاع رسانی هنری در سطح شهر، تشکیل کارگاه زیبایی‌شناسی ویژه نوجوانان، تشکیل کارگاه پژوهشی هنر و زندگی... از دیگر فعالیت‌هایی است که در کارنامه مرکز مطالعات و تحقیقات هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چشم می‌خورد.

تشکیلات و نیروی انسانی

سازمان مرکز مطالعات و تحقیقات هنری در حال حاضر از گروه‌های تحقیقات، ارتباطات و مبادلات هنری، انتشارات و شورای پژوهشی تشکیل یافته است. نیروی انسانی مرکز مجموعاً ۱۴ نفر شامل ۸ کارشناس، ۴ نفر امور اداری و ۳ نفر کارکنان خدماتی است. چند تن از استادان دانشگاه، پژوهشگران و صاحب نظران هنری به صورت پاره وقت با شورای پژوهش و هیئت تحریریه‌های نشریات مرکز همکاری دارند.

بودجه و اعتبارات

کل اعتبارات مرکز مطالعات و تحقیقات هنری طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۷۶ نزدیک به یک دوم بودجه سالانه یک مرکز هنری - به عنوان مثال در سال ۱۳۷۷- بوده است. و از حیث رشد بودجه در سال‌های اخیر، برغم تنوع و گسترش فعالیت‌ها و میزان تاثیر گذاری، حتی نسبت به سال - ۱۳۷۶ قبل از آغاز دوره جدید فعالیت‌ها هم با کاهش سالیانه روبرو بوده است. همچنین بودجه این مرکز یک پنجم بودجه برخی از مراکز مطالعاتی و تحقیقاتی در دیگر حوزه‌ها به عنوان مثال در سال ۱۳۸۱ بوده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی